Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Philosophia Aristotelica-Thomistica - Cod. Ettenheim-Münster 226

Endel, Roman
Majer, Ferdinand

[s.l.], 1731-1732

Articulus 2dus

urn:nbn:de:bsz:31-120354

Visual Library

Ad 1um. in argto nro supponi calorem, frigg., humdtem, N. 4015tus.
et siccitatem esse 1as qtes omnium aliarum qualitum, quae
rebus corruptibg. in qtum sunt tales, conveniunt: non autem supponi
esse 1as omnium aliarum qtum qualitum absolute: hinc quid
qsperig est Faeferi, hus recte probat obiti. 1um itaq.
est verum.

Ad 2um. Aqum gravitare deorsum mediante vase, 1 audi.

Ad 3um. d m ibi sunt qtes Eltes, ubi est nata Etrum,
cum ibi sunt qtes quoad actualem exercitium non m et
cum eorumdem modo dsto cstte c et n: c. ubi qe est nata
Etrum. ibi sunt qtes quoad habitum et dm quoad actum,
etsi actu gravitarent et levitarent, si ex qprijs
locis extraherentur.

Ad 4um. Aqum penetrare idem, qa terra habet multos
poros aere repletos, ubi dum aqua expellit aerem,
dqm alqd sebig. et illius locum occupat.

Articulus 2dus
an
dentur et quid sint 4 1ae
Qtes?

Dico 1o dari veras qtes ita manifestum est, ut etm N. 4016tus.
tactu illas percipiamus, quoties humida qtra
aut sicca tangimus, et inde inferimus illa humidita-
te aut siccitate praedita esse. Dstr autem 1ae qtes: quod sint
quae neqs ex alijs, neqs ex se mutuo fiunt, sed ex
ipsis oriuntur caetera. hanc dfoem quoad 1am partem
qvenire calori, frigori, humiditati, et siccitati
facile perspicitur, nulla quippe earum repetitur ex
commixtione aliarum qtum, atqs adeo nulla fit ex
alijs qtbus quavis fieri possit ab alia tqm à quo
debito, calor enim fieri potest à luce solis, et tm est 1a
qtas, quae nempe fit ex temperie aliarum qtum

sive jam sive aliud. idem est de frigore, humiditate
et siccitate sentiendum. additis in altera parte qualitatibus
sedecim ipsis orientibus ceteris, illae videlicet omnes, quae
generationi substantiali deserviunt, et ex tempore fu-
commiatione aliarum resultant. Denique istae quatuor non sunt
ex se invicem, nam calor non producit alium calorem,
et frigus aliud frigus per se loquendo. licet, quando calor
non potest producere siccitatem, veluti contingit, dum calor
partes humidas consumit. Istae qualitates sunt reales, et
activae cum sint principia operandi et actu perceptibiles,
adeoque realiter distinctae a suis substantiis [illegible], [illegible]
virtus in substantia: media operativa.

N. 497 Quartum dub. in specie quid dicatur quatuor qualitates. et quidem calor
dicitur esse id, quod congregat homogenea, et disgregat
heterogenea, veluti calor ignis congregat aurum,
lignum aurum. Metalla etiam diversi generis, v.g. aurum
et cuprum segregat. Frigus dicitur esse id, quod congregat
similia et dissimilia, v.g. glacies congregat
ligna et lapides etc. Humiditas est id, quod difficile continetur
termino proprio, facile alieno, sic aqua effusa dilabitur
et in vas infusum facile accommodat figurae vasis.
Siccitas dicitur esse id, quod facile continetur termino proprio, difficile
alieno, sic terra non facile accommodat figurae alienae,
bene a propria. Hic tamen notandum est, per accidens posse
fieri, ut calor congreget heterogenea, et disgreget
homogenea, v.g. si quis sorbit glaciem et plumbum,
quae etiam in stomacho, dum calor naturalis cibos diversos
colligit, et candidum elaborat liquorem, qui dicitur
chilus. Non enim in tali casu illi cibi non ita congregati, ut
maneant sibi, quod tamen requiritur juxta definitionem supra po-
sitam, aliquando substantiam, adeo per accidens congregat.
Dubium hic quaeritur quatuor qualitates cuilibet elemento conveniant. Cuibus
principiis

24.

Q[uaesti]o 10. Ignis est calidus in summo, et siccus infra summum seu prope summum. 1a pars probatur: cuilibet elemento aliqua est qualitas quae debet convenire in summo gradu, sed calor nulli deberi aptius convenire sit in summo gradu quam igni: ergo ignis est calidus in summo gradu. minor inde colligitur: quod cum omnis qualitas debeat aliquod connaturale ac proprium subiectum cui soli et semper conveniat in summo et perfecto gradu, cumque aliunde impossibile sit tale subiectum nulla apparet verisimilis ratio, negandi elementis nunc existentibus esse subiecta connaturalia, quibus soli et semper debeat convenire aliqua earum qualitas in summo gradu. minor probatur ratione illi: ignis inter omnia elementa est levius, quod nulli alteri elemento propterea quam igni naturaliter convenire sit calor in summo grade. a. quia solus ignis movetur naturaliter sursum supra a. aquas, qui obtinet locum superiorem quam caetera elementa, scilicet sub ipso lunae concavo, cum ratio a posteriori. Levitas solum convenit naturaliter elementis calidis: ergo summa levitas convenit soli elemento summe calido, consequenter cum ipse quod igni soli conveniat summa levitas, ipsi quoque soli convenit naturaliter calor in summo gradu.

us. N. 4909

Q[uaesti]o 11. Aer est humidus in summo, et calidus infra summum seu prope summum. ratio 1mi sumitur ex ipsa humiditate, nam humiditas est, quae difficile termino proprio continetur, facile ab alieno, sed haec aeri convenit in summo: ergo. minor ex eo colligitur, quod nullum aliud elementum facilius undequaque diffluat, magis careat propria figura, a facilius in aliena figura sortitur quam aer. ratio 2di est, quod aeri convenit calor, atqui non in summo, nam calor in summo est proprietas igni, ut ostensum est: ergo infra seu prope summum aeri calor conveniet. minor probatur: tum quia calor alicui elemento praeter ignem convenit, atqui non aquae vel terrae: ergo aeri. tum quia aer

us. N. 4919

cvenit raritas; g° et calor. utpte psupposita
ad raritatē in cpibg sublunaribg. D.

N. 490 [3.] Dio 3tio. Aqua ē frigida in sumō, et humida
prope seu infra summū. 1a pts ex eo. Cui
cvenit calor in summo ut in 1a cluse pbatū ē:
g° Aqua cvenit frigg in summō. 2da pts. nā
aqua ut oēs cvesiunt, ē igni sume ctraria,
g° ratiōe alicujg qltis sume ctraria alicui
qlti ignis; atqui ea qltas ē frigg in summo,
qd ē sumē ctrariū calori in summō, qui reperit
in igne. Ratio 3a ē eadē cū, sicuti de calore
aeris; nā Aqua cvenit humiditas ut manifestū
ē, atqui nō in summo; qa humiditas in summō ē
pptas aëris, ut probatū ē 1us; g° cvenit infra
summū in gradu tm excellenti, seu prope summū.

N. 491 [4.] Dio 4to. Terra ē sicca in summo, et frigida prope
summū. ratio 1mi ē: siccū dfts ee id, qd ē facile
terminabile termino pprio, dfficile a alieno: sed hoc
cvenit terra in summō: g°. Ma pbs. Nullū
aliud Elemtū ita facile cvinet intra pprios
trmōs ac facilig intra ppriā figurā se cuistit,
et e contra dfficilg alienos trmōs, alienamq figurā
admittit, cgnis enim, qui solg videt poē cū terra
cpendere de siccitē ē cpg leve ac mobile, atq adeo nō
ita facile, ut illa sese cvibet intra trmōs a natā
circumdatos, neq ita dfficile admittit extraneos.
ratio 2di ē, qa ex 4mis qltbg nulla clqts terra
ptr frigg, qua cvenit ei infra summū, accedit
etm experientia, qua cstat ad sensū, terrā ee frigidā,
atqui nō in summo, g° infra seu prope summū.

Solv: objeões.

Obj 1o gtr: 1a aliud. Ignis magis exsiccat qm Terra: q̃o ẽ siccior Terra, ɋsequẽr ñ Terrae, tribuenda ẽ siccitas in summo. N. 492. m.

2a gtra 2dam. aer exsiccat, ergo ẽ humidg. c'a patet de aẽre. si dubitas consule mulieres, quae pannos madefactos ideo expandunt in aere, ut exsiccentur.

3tio Aqua magis humectat qm aer, ut patet ad sensum, ergo Aqua ẽ humidior aere.

4to. Calor ex sua naa ẽ consumptivus humiditatis, ergo ñ pt in aere eam summa humiditate ɋsistere.

5to. si aquae conveniet frigus in summo, ipsa ea naa sua ẽ congelata, sed hoc ẽ absurdum, qa sic eet Elem prorsus inutile ad necessitates vitae humanae, ut ad navigandum, potandum, irrigandum &. imo nec pisces in ea habitare possent. ergo &.

6to gtra 4tam gl: q̃d ẽ summe grave ẽ summe frigidum, sed Terra ẽ summe gravis, qa occupat infimum locum, ergo etm summe ẽ frigida. ñ pts, q̃d ẽ summe leve etm ẽ summe calidum, ergo &.

Ad 1um ad 1um. Ignis quippe media siccitate exsiccat, id ẽ, medio calore p ardens, ratione siccitatis etm magis exsiccaret qm Terra; qa etm insuper exsiccat ratione caloris, ideo ɋsequenter magis exsiccat qm illa. calor etm in corpore humefacto excitat humorem, facitque illud evaporare sursum, q̃d ẽ proxime promovet exsiccationem. N.493 m.

ad 2um. Aere exsiccare p ardens, ratione caloris excellentis quem habet licet infra summum, et simul ratione siccitatis extraneae et adventitiae, qm in hac infima regione ex quo suscipit, ex quo nil pbts, qm aere hunc nobis vicinum esse summe humidum p ardens, quamvis p se ɋdo et ex sua naa sit summe humidus.

ad 8tum. n.c. non enim magis humectat, quia humidior quam aer,
cum neque sit aqua humido sed quia densior etiam fervens
oleum magis urit, et citius absumit manum missam; quam ignis
in foro male dum infertur; ignis quod olei habere maiorem
intensionem igni forali.

ad 9tum dico calorem, cui siccitas connectitur, imperfectus, et quod
ab extrinseco advenit esse conjunctivum humiditatis; at non
aliud, qui ex natura in aere forte humiditati sociatur, quandoquidem
calor in aere, his quippe magis est aptus ad humefaciendum
quam ad exsiccandum, sicut experimur in carnibus et fructibus
qua aestivo calore aeris in putredinem solvuntur.

ad 5tum. n: Seq: m. sed quia aqua mortali usui deserviens
non habet rationem elementi puri, sed mixti ex qualitatibus contrariis.
unde fit ut non sic retineat frigiditatem in summo,
sed plerumque infra summum: sed quia apud nos ex maiori
vicinitate Solis aqua communiter temperatur, ac fit
frigidior, quam generaliter et universaliter exposcit.
licet alicubi, nempe sub utroque polo; ubi mare sic
est congelatum, innavigabile, et ad usum mortalium usque
inutilis summam frigiditatem retineat.

ad 6tum. n: m. nam summa gravitas non venit a summo
frigore; sed etiam ab aliis qualitatibus quibus v.g.: a
frigore et condensatione. sicut etiam levitas ignis non
venit a solo calore, sed etiam a raritate. ideo non satis
terram esse frigidam in summo.

N. 499. Quaeres. An quodlibet elementum, quod sit prope summum habeat
sibi admixtam aliquam contrariam qualitatem. v.g.: an terra frigida
ut 6. habeat quartum calorem saltem ut unum vel ut 2..?
Neleo cum pluribus negative. nam si terra haberet aliquem gradum
caloris non amplius esset quia simplex sed mixtum; ipse constans
ex pluribus qualitatibus temperatis; adeoque esse elementum debet
habere 2 gradus una in summo. alteram infra summum ut
hoc modo fiat actio et reactio elementorum, quae ex illis
generentur corpora mixta; nam si elementum v.g. ignis haberet

unã qitẽ ponamq calorẽ in summo, tunc oĩa qverterent
in substãm suã, itaqs nihil generatr nisi ignis, siquis
habet siccitatẽ, quæ patitr ab humiditate aquæ, ideo
n generatr ignis, sd aliud qiq mixtũ.

Actus 3tius

Vtrũ Elta ex se mutuo generari
possint?

Dico 1o. Elmtũ n pendere de totis ac integris Elmtis, cũ N. 495ns.
eã qõbet eorũ sit pars principalior Vnisi ad bonũ
atqs integritatẽ istq speciei, ut nullũ totale compi
et in aliud integrũ Elmtũ transmutare posit, sive mediatè
sive immediatè, itaqs qrens difficultas stud circo generabit
unũ Elmti ex alio qd alqm partẽ sui qhris!

Dico 2do. Elmtũ alia nata quæ hisi modo vocari N. 496us.
symbola, alia dissymbola. illa st, quæ qveniunt in aliqua
ex qmis qlitbq; ista st, quæ in nulla qveniunt: atq hinc
Elta symbola st igni et aër, qæ qveniunt in calore sicut terra
et aqua, quæ qveniunt in frigiditate

ad quæstionẽ aliã i, si 2 Elta in uno qlitũ stud se superent,
ita, ut n posit unũ mediatè in aetherũ converti qd ex
illis posit generare aliud Elmtũ absq generatõe mixti, qta
varie qtingere, ut unũ Elmtũ mutaretur sua specie d

si ignis corrumpat aërẽ et aqm et ex illis producatur aliud
igne, hoc pariter est possibile, e extra qtroversia.

et se mutuo destruere in diverso
caãndi genere, ita ut ex illis siat novũ Elmtũ utroqs distinctũ,
et de hoc dubi, an sit possibile. his qmissis.